

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ЗАКАРПАТТЯ - САНАТОРІЇ ТА ТУРИЗМ

Статистичний збірник

Ужгород 2015

ПЕРЕДМОВА

Статистичний збірник "Закарпаття – санаторії та туризм" підготовлено за даними державних спостережень за формами 1-туризм "Звіт про туристичну діяльність", 1-КЗР "Звіт про діяльність колективного засобу розміщування", 1-от "Звіт дитячого закладу оздоровлення та відпочинку", 1-ПІ "Середні ціни та індивідуальні індекси цін на послуги", 7-торг "Звіт про наявність торгової мережі та мережі ресторанного господарства", 9-зез "Звіт про експорт (імпорт) послуг", 2-тп (мисливство) "Ведення мисливського господарства", 3-лг "Лісогосподарська діяльність". Використані адміністративні дані Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА.

Пропоноване видання містить широкий спектр показників, які характеризують діяльність туристичних організацій, зовнішньоекономічну діяльність у сфері туризму, ціни та тарифи на туристичні послуги, показники роботи колективних засобів розміщування, стан ресторанного господарства.

У збірнику наведено відомості про природний і рекреаційний потенціал області, зокрема джерела мінеральних вод та їх використання, діючі в області санаторно-курортні заклади, їх можливості та застосовувані ними методи лікування.

Показники наведені в динаміці за 2000–2014рр., окремі дані подано у розрізі адміністративно-територіальних одиниць.

Для кращого сприйняття пропонованої теми, збірник ілюстровано графіками і діаграмами, фото та картою-схемою, приведено короткий аналітичний огляд.

Видання розраховане на керівників місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, працівників соціальних служб, громадських організацій та інших осіб, яких цікавлять питання розвитку туризму, відпочинку та оздоровлення населення.

ЗМІСТ

Передмова	3
Скорочення	4
Умовні позначення	4
Коротка характеристика Закарпаття як рекреаційного регіону України	9
1. ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	12
1.1. Показники діяльності туристичних організацій	15
1.2. Суб'єкти туристичної діяльності по Україні та Західному регіону у 2014 році...	15
1.3. Розподіл суб'єктів туристичної діяльності по містах та районах у 2014 році.....	16
1.4. Динаміка кількості обслужених туристів.....	17
1.5. Обслуговування туристів за категоріями	17
1.6. Кількість обслужених туристів та екскурсантів суб'єктами туристичної діяльності, юридичними особами, по містах та районах у 2014 році.....	18
1.7. Кількість обслужених туристів та екскурсантів суб'єктами туристичної діяльності, фізичними особами-підприємцями, по містах та районах у 2014 році.....	19
1.8. Кількість туроднів за реалізованими суб'єктами туристичної діяльності, юридичними особами, путівками по містах та районах у 2014 році.....	20
1.9. Кількість туроднів за реалізованими суб'єктами туристичної діяльності, фізичними особами-підприємцями, путівками по містах та районах у 2014 році.....	21
1.10. Розподіл кількості туроднів, наданих безпосередньо населенню, за категоріями туристів у 2014 році.....	22
1.11. Розподіл загальної кількості туристів за метою відвідування.....	22
1.12. Розподіл загальної кількості туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності, юридичними особами, за метою відвідування по містах та районах у 2014 році.....	23
1.13. Розподіл загальної кількості туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності, фізичними особами-підприємцями, за метою відвідування по містах та районах у 2014 році.....	24
1.14. Розподіл загальної кількості туристів за метою відвідування та видами туризму у 2014 році.....	25
1.15. Розподіл іноземних туристів за метою відвідування.....	26
1.16. Розподіл туристів–громадян України, що виїжджали за кордон, за метою відвідування.....	26
1.17. Розподіл туристів, охоплених внутрішнім туризмом, за метою відвідування..	27
1.18. Розподіл громадян України по країнах відправлення та іноземців по країнах світу, з яких вони прибули в Україну, у 2014 році.....	28

1.19. Кількість реалізованих туристичних путівок суб'єктами туристичної діяльності, юридичними особами, по містах та районах у 2014 році.....	30
1.20. Кількість реалізованих туристичних путівок суб'єктами туристичної діяльності, фізичними особами-підприємцями, по містах та районах у 2014 році.....	31
1.21. Вартість реалізованих туристичних путівок суб'єктами туристичної діяльності, юридичними особами, по містах та районах у 2014 році.....	32
1.22. Вартість реалізованих туристичних путівок суб'єктами туристичної діяльності, фізичними особами-підприємцями, по містах та районах у 2014 році.....	33
1.23. Показники роботи суб'єктів туристичної діяльності, юридичних осіб, у 2014 році.....	34
1.24. Показники роботи суб'єктів туристичної діяльності, фізичних осіб-підприємців, у 2014 році.....	35
1.25. Індекси споживчих цін на окремі види послуг.....	35
1.26. Послуги, пов'язані з подорожами, на зовнішньому ринку.....	36
2. ДІЯЛЬНІСТЬ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАСОБІВ РОЗМІЩУВАННЯ.....	37
2.1. Наявність спеціалізованих засобів розміщування по містах та районах.....	39
2.2. Спеціалізовані засоби розміщування за типами закладів.....	40
2.3. Спеціалізовані засоби розміщування, засновані юридичними особами, за типами закладів.....	41
2.4. Спеціалізовані засоби розміщування, засновані фізичними особами-підприємцями, за типами закладів.....	42
2.5. Спеціалізовані засоби розміщування за типом засновника по містах та районах.....	43
2.6. Кількість розміщених осіб у спеціалізованих засобах розміщування по містах та районах.....	44
2.7. Наявність ліжкового фонду у спеціалізованих засобах розміщування по містах та районах.....	46
2.8. Кількість ліжок (місць) у спеціалізованих засобах розміщування по містах та районах у 2014 році.....	47
2.9. Кількість фактично проведених ліжко-днів у спеціалізованих засобах розміщування по містах та районах у 2014 році.....	48
2.10. Кількість розміщених осіб у спеціалізованих засобах розміщування за типами закладів по містах та районах у 2014 році.....	49
2.11. Динаміка кількості розміщених осіб	50
2.12. Структура кількості розміщених осіб за типами закладів у 2014 році.....	50
2.13. Розподіл іноземних громадян, розміщених у спеціалізованих засобах розміщування області, по країнах, з яких вони прибули.....	51
2.14. Кількість обслугованих іноземців у спеціалізованих засобах розміщування по містах та районах у 2014 році.....	53

2.15. Кількість дітей у віці 0-17 років, обслугованих у спеціалізованих засобах розміщування по містах та районах у 2014 році.....	54
2.16. Кількість осіб, що перебували у спеціалізованих засобах розміщування протягом червня-серпня 2014 року по містах та районах.....	55
2.17. Кількість працюючих у спеціалізованих засобах розміщування у 2014 році.....	56
2.18. Фінансові показники діяльності спеціалізованих засобів розміщування, що працювали у 2014 році.....	56
2.19. Середньооблікова кількість штатних працівників у спеціалізованих засобах розміщування по містах та районах у 2014 році.....	57
2.20. Сільський (зелений) туризм по містах та районах у 2014 році.....	58
2.21. Показники діяльності зелених садиб по містах та районах у 2014 році.....	59
3. ВІДПОЧИНОК ДІТЕЙ У ДИТЯЧИХ ЗАКЛАДАХ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ ВЛІТКУ.....	60
3.1. Кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку за типами закладів по містах та районах влітку 2014 року.....	61
3.2. Чисельність дітей, які відпочивали у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, за типами закладів по містах та районах влітку 2014 року.....	62
4. ДІЯЛЬНІСТЬ ГОТЕЛІВ ТА АНАЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ РОЗМІЩУВАННЯ	63
4.1. Основні показники роботи готелів та аналогічних засобів розміщування	64
4.2. Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування по Україні та Західному регіону у 2014 році	64
4.3. Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування по містах та районах у 2014 році	65
4.4. Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування, заснованих юридичними особами, по містах та районах у 2014 році.....	66
4.5. Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування, заснованих фізичними особами-підприємцями, по містах та районах у 2014 році.....	67
4.6. Структура номерів готелів та аналогічних засобів розміщування за комфортністю	68
4.7. Розподіл готелів та аналогічних засобів розміщування за типами у 2014 році	68
4.8. Номерний фонд готелів та аналогічних засобів розміщування за типами по містах та районах у 2014 році	69
4.9. Розподіл номерів у готелях та аналогічних засобах розміщування за категоріями по містах та районах у 2014 році	70
4.10. Місткість готелів та аналогічних засобів розміщування за типами по містах та районах у 2014 році	71
4.11. Загальна місткість готелів та аналогічних засобів розміщування у 2000–2014 роках	72

4.12. Місткість готелів та аналогічних засобів розміщування по містах та районах у 2014 році	72
4.13. Кількість обслужених приїжджих у готелях та аналогічних засобах розміщування за типами по містах та районах у 2014 році	73
4.14. Кількість обслужених у готелях та аналогічних засобах розміщування за категоріями приїжджих по містах та районах у 2014 році	74
4.15. Динаміка кількості обслужених приїжджих у 2000–2014 роках	74
4.16. Розподіл обслужених іноземних громадян у готелях та аналогічних засобах розміщування за країнами їх прибуття у 2014 році.....	75
4.17. Тривалість перебування приїжджих у готелях та аналогічних засобах розміщування по містах та районах у 2014 році	76
4.18. Доходи від послуг, наданих готелями та аналогічними засобами розміщування у 2014 році	77
4.19. Витрати готелів та аналогічних засобів розміщування у 2014 році	77
4.20. Середньооблікова кількість штатних працівників у готелях та аналогічних засобах розміщування по містах та районах у 2014 році	78
5. ДІЯЛЬНІСТЬ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	79
5.1. Товарооборот підприємств ресторанного господарства по містах та районах.....	80
5.2. Товарооборот підприємств ресторанного господарства на одну особу по містах та районах.....	81
6. ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧІ ЗОНИ ЗАКАРПАТТЯ	82
6.1. Свалявська лікувально-оздоровча зона	83
6.2. Мукачівська лікувально-оздоровча зона	88
6.3. Міжгірсько-Воловецька лікувально-оздоровча зона	93
6.4. Тячівська лікувально-оздоровча зона	94
6.5. Рахівська лікувально-оздоровча зона	96
6.6. Хустсько-Виноградівська лікувально-оздоровча зона	97
6.7. Великоберезнянсько-Перечинська лікувально-оздоровча зона	101
6.8. Берегівська лікувально-оздоровча зона	101
6.9. Іршавська лікувально-оздоровча зона	101
6.10. Ужгородська лікувально-оздоровча зона	103
Визначення основних термінів і понять	105

Коротка характеристика Закарпаття як рекреаційного регіону України

Закарпаття – єдина з областей України, яка межує з чотирма країнами Карпатського Євросерединного регіону – Угорщиною, Польщею, Словаччиною, Румунією. Завдяки геополітичному розташуванню і природно-кліматичним особливостям, область має надзвичайно сприятливі умови для розвитку туризму і оздоровлення людей.

Область є унікальною екологічною системою Заходу України з різноманітним рельєфом та кліматичними умовами. Її територія на півночі захищена Карпатським хребтом, з північного заходу – Татрами, з півдня – західними Румунськими горами і Мараморошським масивом. Від інших регіонів країни область відділяють Яблонецький, Вишківський, Ужоцький, Верецький та Воловецький перевали висотою від 931 м до 1614 м над рівнем моря.

Близько 80% території краю займають гори, серед яких найвища точка України – гора Говерла (2061 м). На території області беруть початок 9429 річок і потічків, знаходиться 137 природних і штучних водойм.

В Українських Карпатах збережені найбільші в Європі ділянки пралісів, унікальні угруповання альпійського поясу флори і фауни. Гарантом забезпечення збереження і відтворення генофонду рослинного і тваринного світу, різноманіття природних екосистем є заповідники та національні природні парки. На території області створені та діють 4 такі об'єкти: Карпатський біосферний заповідник та три національні природні парки: Зачарований край, Ужанський і Синевир, під охороною яких перебуває 146,0 тис.га земельних площ. Екосистема Карпатського біосферного заповідника віднесена до найцінніших екосистем землі і входить до міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО.

Мукачівський замок

У 2014р. на охорону навколишнього природного середовища підприємствами та організаціями області витрачено 76,6 млн. грн., у т.ч. 5,4 млн.грн. капітальних інвестицій.

У 2014р. 74,5% капіталовкладень, залучених на охорону атмосферного повітря, становили власні кошти підприємств.

Із загального обсягу капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища 5,2% використано на охорону атмосферного повітря та проблеми зміни клімату, 20,1% – на очищення зворотних вод, 52,4% – на захист і реабілітацію ґрунту, підземних і

поверхневих вод та 22,3% – на інші напрямки природоохоронної діяльності.

Одним із основних компонентів довкілля є дикі тварини, які перебувають у стані природної волі у лісах, водоймах, болотяних та сільськогосподарських угіддях. Мисливські угіддя Закарпаття займають 743,8 тис.га і всі забезпечені мисливським впорядкуванням. Право на ведення мисливського господарства надано 38 господарствам. Охорона, відтворення та використання диких тварин є основним завданням мисливських господарств. У 2014р. витрати на ведення мисливського господарства збільшилися проти 2013р. на 9,3% до 6551,2 тис.грн. На охорону, відтворення та облік диких тварин, впорядкування мисливських угідь було використано 1984,8 тис.грн., 79,0% яких припадає на збереження та відтворення мисливських тварин, 15,0% – на охорону диких тварин та боротьбу з браконьерством, 1,0% – на облік мисливських тварин, 5,0% – на упорядкування мисливських угідь.

М'який помірно-континентальний клімат, мальовнича природа з багатою і різноманітною рослинністю, наявність мінеральних вод, багатовікові традиції і самобутня культура населення краю складають унікальний рекреаційний і соціальний потенціал, на основі якого сформувалися бальнеологічні й кліматичні курорти з санаторно-оздоровчими закладами державного та місцевого значення. Згідно з шкалою оцінки клімату рекреаційних районів територія області дістала оцінку "найкраща" за сумарною тривалістю сприятливих для відпочинку періодів.

Один із вирішальних факторів курортних ресурсів Закарпаття – мінеральна вода. Основними користувачами мінеральних вод Закарпаття є санаторії та заводи по її розливу. Діяльність санаторіїв області, які відносяться до бальнеокліматичних, базується на використанні запасів підземних лікувальних мінеральних вод.

На території області налічується 33 родовища мінеральних вод, з них розробляється 24 родовища, що становить 8,2% від загальної кількості родовищ мінеральної води по Україні. На підставі спеціальних дозволів на користування надрами з метою промислового розливу, бальнеологічного

Синевирське озеро

лікування 30 суб'єктів господарювання здійснюють геологічне вивчення, у т.ч. дослідно-промислово розробку або видобування мінеральних вод.

Розробка родовищ мінеральної води в різних обсягах здійснюється підприємствами таких районів, як Берегівський, Мукачівський, Міжгірський, Свалявський, Ужгородський та Хустський.

В області налічується понад 360 джерел мінеральної води та 30 типів різних за хімічним складом та лікувальними властивостями. Дебіт яких становить 10 тис.м³. На території Закарпаття основним бальнеологічним ресурсом є майже всі найвідоміші мінеральні води, такі як: гідрокарбонатно-натрієві, хлоридно-гідрокарбонатні, гідрокарбонатні-сульфатні.

Мінеральну воду для бальнеологічного лікування використовують:

– санаторії "Поляна", "Сонячне Закарпаття", "Кришталеве Джерело", "Квітка Полонини", "Верховина", "Гірська Тиса", "Синяк", "Шаян", "Деренівська Купіль", "Термал-Стар";

– учбово-спортивна база "Закарпаття" – на території бази знаходиться джерело термальної води та термальний басейн довжиною 50 м, де температура води і взимку і літом сягає +36⁰С (температура на виході з труби +52⁰С). Вода кремениста термальна азотно-вуглекисла хлоридно-натрієва високої мінералізації;

– термальні басейни "Косино" – гейзери з гарячою термальною водою недалеко від с.Косонь Берегівського району вибивають на поверхню з глибини 1200 м. Температура води на поверхні сягає +50⁰С;

– товариство з обмеженою відповідальністю "Жайворонок-пачірта" – особливості термального комплексу його круглорічна робота. В основному у басейні площею 160 м², температура води становить 30–31⁰С. В окремому куті меншого басейну площею 16 м² облаштовано джакузі, де температура води сягає 42–45⁰С. Мережа санаторно-курортних та туристично-рекреаційних об'єктів Закарпаття є однією з найбільших в Україні.

Закарпатська область традиційно славилася своїми можливостями по проведенню різноманітних наукових, ділових та культурних зустрічей. Зручне географічне розташування на перетині європейських транспортних магістралей, близькість кордонів ряду країн, наявність великої кількості зручних конференц-залів, можливість організації різноманітної культурної програми для учасників заходів. Все це створює умови для активного розвитку в регіоні конгресового туризму, тобто розвитку туристичного напрямку по обслуговуванню різного роду конгресів, семінарів, нарад і конференцій як державного, так і міжнародного значення.

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

Туристами вважаються особи, які подорожують у місцях, що знаходяться поза межами їхнього постійного перебування, впродовж періоду, що не перевищує одного року, з метою дозвілля і відпочинку, лікування, спорту та оздоровлення, відвідання знайомих і родичів, вирішення службових питань тощо.

Екскурсантами вважаються особи, яким надаються послуги з організації подорожей на території України, що не перевищують 24 годин, у супроводі фахівця-екскурсовода за заздалегідь складеними маршрутами з метою ознайомлення з пам'ятками історії, культури, природи, музеями, з визначними місцями тощо.

Санаторії та пансіонати з лікуванням – лікувально-профілактичні заклади, що обладнані ліжками і надають реабілітаційне лікування, головним чином, на основі цілющих властивостей природних факторів. Усі вони спеціалізовані і можуть бути одно- або багато профільними. У них враховуються ліжка, забезпечені необхідним обладнанням, у місяць максимального розгортання.

Будинки, пансіонати, бази та інші заклади відпочинку – заклади, що призначені для відпочинку населення, в яких відпочиваючі протягом певного терміну розміщуються і харчуються або тільки розміщуються. Такі заклади можуть діяти протягом цілого року (цілорічні) або протягом сезону (сезонні). Місця враховуються у місяць максимального розгортання.

Готелі та аналогічні засоби розміщування – колективні засоби розміщування, що складаються більше, ніж з семи номерів, мають єдине керівництво, надають готельні послуги, зокрема, обслуговування в номерах, щоденне заправлення ліжок та прибирання кімнат і санвузлів, згруповані в класи і категорії відповідно до переліку надаваних послуг та наявного устаткування і не входять до категорії спеціалізованих закладів.

Готель – це найбільш поширений стаціонарний тип підприємства, або будинок, в якому приїжджим надаються помешкання (мебльовані кімнати) з обслуговуванням для короткотермінового проживання.

Готельно-офісний центр – категорія готелів вищого класу, частина якого здається в оренду фірмі чи підприємству під офіс.

Мотель – порівняно новий тип шляхового готелю для автотуристів, розташований поряд з автотрасою, зі станцією технічного обслуговування, автозаправною станцією, стоянками.

Кемпінг – літній табір для автотуристів (з палатками чи будинками легкого типу) з самообслуговуванням, розташований, як правило, в мальовничій місцевості.

Туристські бази та гірські притулки – комплекс споруд для розташування, харчування та культурного обслуговування туристів. Утворюються, як правило, на трасах туристських маршрутів. Розташовуються в будівлях готельного типу.

Гуртожитки для приїжджих – приміщення, пристосовані для короткотермінового проживання, із загальним розташуванням комунально-побутових послуг.

Номер – ізольоване, мебльоване житлове приміщення, призначене для короткотермінового проживання. Номер може складатися з однієї, двох та більше кімнат.

Одноразова місткість – це загальна кількість місць, яка визначається по кількості розміщених ліжок (койок) в усіх номерах на кінець звітного року. В цей показник не включаються тимчасові (додаткові) місця, місця в номерах, які постійно зайняті не за прямим призначенням, або зайняті мешканцями, які оплачують займану площу за діючими тарифами для житлових будинків.

Обслуговано приїжджих – чисельність осіб, які тимчасово мешкали у готелях та інших місцях для тимчасового проживання протягом звітного року, яка визначається по даних анкети для приїжджих та журналу обліку громадян.

Обслуговано іноземців – чисельність осіб, які приїздили до України з інших країн з будь-якою метою (оздоровчою, пізнавальною, спортивною тощо) без заняття підприємницькою діяльністю та тимчасово мешкали у готелях та інших місцях для тимчасового проживання протягом звітного року, яка визначається по даних анкети для приїжджих та журналу обліку громадян.

Загальний час перебування приїжджих – фактичний термін використання та кількість використаних постійних та тимчасових місць, враховуючи бронювання місць та номерів, що визначаються по даних анкети для приїжджих.

Доходи від основного виду діяльності – це загальний дохід (виручка) від надання послуг за основним видом діяльності (плата за проживання) без вирахування наданих знижок, непрямих податків і зборів з доходу (податку на додану вартість, місцевих платежів до бюджету тощо).

Витрати підприємств – це загальна сума всіх операційних витрат, які пов'язані з діяльністю готелів та інших місць для тимчасового проживання (матеріальних витрат, витрат на оплату праці, відрахувань на соціальні заходи, відрахувань на амортизацію, інших операційних витрат) та інших витрат, які не знайшли відображення в попередніх статтях.

Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку – спеціально організовані або пристосовані заклади, призначені для оздоровлення, відпочинку та розвитку дітей, які працювали влітку відповідного року і надавали дітям послуги з оздоровлення та відпочинку. До дитячих закладів оздоровлення належать позаміські заклади оздоровлення, санаторного типу та дитячі центри. До дитячих закладів відпочинку належать заклади праці й відпочинку, табори з денним перебуванням, позаміські заклади відпочинку та наметові містечка.